

ELŻBIETA ŻELECHOWSKA

FUNKCJONOWANIE DZIAŁU GROMADZENIA

Od chwili powstania (czerwiec 1918 r. w Piotrogradzie) aż do 1950 r. Biblioteka Uniwersytecka KUL była wprawdzie cennym księgozbiorem ale nie była właściwym warsztatem pracy naukowej i dydaktycznej Uniwersytetu. W tym to roku na czele Oddziału Gromadzenia stanął p. Witold Nowodworski (wicedyrektor) i od tego właśnie momentu zaczęła się ukierunkowana reorganizacja Działu, a z chwilą objęcia kierownictwa Biblioteki przez O. Romualda Gustawa (sierpień 1950 r.) planowa polityka gromadzenia zbiorów.

Reorganizacja trwała aż do roku 1965 aby przyjąć ostateczną formę istniejącą do dziś (W. Michalski, 1971, s. 70—71). Od tego czasu na całość Oddziału Gromadzenia i Uzupelniania Zbiorów składają się:

- Sekcja Akcesji, Kupna, Darów i Gratisów,
- Sekcja Dubletów i Druków Zbędnych oraz Wymiany Krajowej,
- Sekcja Wymiany Zagranicznej.

Sekcje tworzą odrębne jednostki w strukturze organizacyjnej i podzielone są na referaty. Wewnątrz każdej sekcji w dalszym ciągu trwa reorganizacja.

Od 1962 r. (zawieszenie puli dewizowej) Sekcja Wymiany Zagranicznej przyjęła na siebie odpowiedzialne zadanie sprowadzania najnowszej literatury zagranicznej zgodnie z profilem Biblioteki (I. Sudravska, 1971, s. 83).

Sekcja Dubletów i Wymiany Krajowej przetrwała aż do roku 1988. W 1989 r. powstały z niej dwie samodzielne jednostki:

- Sekcja Dubletów,
- Sekcja Wymiany Krajowej.

W niezmienionej (od 1965 r.) formie istnieje Sekcja Akcesji, Kupna, Darów i Gratisów. W dalszym ciągu składa się z czterech podstawowych referatów:

- Referat rejestru przybytków,
- Referat darów i gratisów,
- Referat zakupu wydawnictw krajowych,
- Referat zakupu wydawnictw importowanych.

Gromadzenie zbiorów wymaga szeregu różnorodnych czynności wynikających zarówno z potrzeb administracyjnych jak też z konieczności rozmaitego postępowania z wpływającymi materiałami, zależnie od źródeł z jakich pochodzą. Administracja zaś wymaga wyszukania potrzebnych materiałów, zdobycia ich i zaksięgowania (J. Grycz, 1951, s. 54). Toteż do zadań Sekcji należą przede wszystkim:

- a) rejestrowanie wszystkich książek wpływających do Biblioteki bez względu na proveniencję (zakup, wymiana, dar, dar zagraniczny, gratis, egzemplarz obowiązkowy),
- b) prowadzenie statystyki wpływów (na podstawie rejestru przybytków),
- c) segregacja i przekazywanie druków zwartych nowych zakwalifikowanych do zbiorów do dalszego opracowania,
- d) przekazanie czasopism do Oddziału Czasopism,
- e) przekazanie materiałów specjalnych jak starodruki, rękopisy, grafika, nuty, kartografia, mikrofilmy, taśmy — do poszczególnych Sekcji Zbiorów Specjalnych.

Opowiadać o tym, jak wygląda procedura zakupu, jakie czynności należy wykonać pomnażając zbiory drogą wymiany, jak zabiegać o dary, uważam, nie ma potrzeby. Wystarczy sięgnąć po pierwszy z brzegu podręcznik bibliotekarstwa. Ograniczę się do krótkiej charakterystyki prac wykonywanych w Sekcji Akcesji, Kupna, Darów i Gratisów Oddziału Gromadzenia Biblioteki Uniwersyteckiej KUL.

Referat rejestru przybytków:

1. wpis do rejestru przybytków rachunków lub protokołów zakupionych książek,
2. po sprawdzeniu rachunku i wpisaniu proveniencji wraz z ceną do książek, likwidacja rachunków,
3. wpis do rejestru przybytków list książek otrzymanych drogą wymiany zagranicznej i wpis proveniencji,
4. sprawdzenie otrzymanych książek w katalogu głównym i wstępna selekcja,
5. sporządzanie sprawozdań miesięcznych i rocznych.

Referat darów i gratisów:

1. wpis do rejestru przybytków list książek otrzymanych jako dary lub gratisy, wpisywanie proveniencji na książki oraz sporządzanie i wysyłka podziękowań do ofiarodawców,
2. wpis książek otrzymanych drogą wymiany krajowej,
3. sprawdzenie otrzymanych książek w katalogu alfabetycznym i selekcja.

Referat zakupu książek polskich:

1. organizacja i koordynowanie pracy przy zakupie książek nowych, prywatnych księgozbiorów oferowanych Bibliotece oraz sporadycznie w oparciu o oferty antykwaryczne,
2. stały przegląd i zakup nowości wydawniczych w księgarniach w Lublinie i poza Lublinem.
Procedura zakupu książek w księgarniach: przegląd w księgarniach a następnie przywóz do Biblioteki celem sprawdzenia z katalogiem, zwrot do księgarni wszystkich książek, ponowny przywóz ostatecznie zakupionych publikacji wraz z rachunkiem oraz wpisywanie proveniencji.
3. zamawianie książek do zbiorów Biblioteki w oparciu o „Przewodnik Bibliograficzny” oraz informatory wydawnicze (czasem pojedyncze anonsy) i księgarskie,
4. otrzymane książki weryfikujemy ze stanem kartoteki wewnętrznej i przekazujemy według zamówienia
  - a) do zbiorów
  - b) do Wymiany Zagranicznej
5. wycena książek (wspólnie z pracownikami innych działów)
  - a) do zakupu oraz wpisywanie rachunków i protokołów
  - b) na wewnętrzne potrzeby innych agend Biblioteki (Wymiana Zagraniczna, Wypożyczalnia, określanie ekwiwalentu finansowego na książki zagubione),
6. cotygodniowe ekspozycje polskich nowości wydawniczych,
7. realizacja potrzeb Wymiany Zagranicznej tzn. zakup w księgarniach i zamówienia korespondencyjne (częściowo przy okazji zakupu do zbiorów),
8. prace transportowe: przywóz książek z zakupu i darów.

Referat zakupu książek obcych:

1. zamawianie w oparciu o katalogi wydawnicze nowości lub oferty przysyłane przez dystrybutorów książek zagranicznych w Polsce,
2. weryfikacja otrzymanych książek z kartoteką zamówień i ich selekcja oraz ewentualne reklamacje,
3. cotygodniowa wystawa nowości zagranicznych.

I jeszcze kilka zestawień liczbowych z ostatnich dwóch lat:

Tabela 1: Gromadzenie zbiorów. Wpływy według źródeł nabycia.
Rok akademicki 1991/92¹

Kupno — 34.372 (13.902) wol.	
w tym:	
książek i czasopism zagranicznych nowych ²	— 4.669 (1.070) wol.
książek i czasopism krajowych	— 29.137 (12.557) wol.
Wymiana — 3.635 (4.312) wol.	
w tym:	
książek i czasopism zagranicznych nowych	— 2.340 (1.876) wol.
książek i czasopism krajowych	— 1.278 (2.380) wol.
Dary — 19.949 (19.886) wol.	
w tym:	
książek i czasopism zagranicznych nowych	— 6.853 (5.852) wol.
książek i czasopism krajowych	— 12.438 (13.310) wol.
Egz. gratisowy od wydawców polskich	— 2.395 (1.664) wol.
	Razem: 60.351 (39.764) wol.
Zakupiono książek i czasopism na ogólną sumę:	2.409.844.605 (650.083.006) zł.;
w tym: książek i czasopism zagranicznych na sumę	1.848.097.960 (483.483.525) zł.
książek i czasopism krajowych na sumę	561.746.645 (166.599.481) zł.

Tabela 2: Sekcja Akcesji, Kupna, Darów i Gratisów Biblioteki Uniwersyteckiej
KUL w latach 1990—1992

Lata	1990	1991	1992	Razem
Ilość wpisów do rejestru	2966	2604	3193	8763
Wpływ w wolum.	37796	43596	67214	148606
Zakup	17931	16201	37026	71158
Przekazane do zbiorów	31153	36875	59993	128021
Przekazane do dubletów	6643	6721	7221	20585

¹ W nawiasach podano dane za rok akademicki 1990/91 (od 1.09.1990 do 31.08.1991).

² Książka zagraniczna nowa — wydana w okresie ostatnich 10 lat.

Zwróćmy uwagę choćby na fakt uciążliwości ustawicznego sprawdzania książek lub dezyderatów ze stanem katalogu alfabetycznego. Nie same cyfry odzwierciedlają wartość i rangę zbiorów Biblioteki KUL. Zbiory jej cenione są w kraju i za granicą głównie ze względu na kierunek gromadzenia i specjalizację. Biblioteka Uniwersytecka KUL nie jest biblioteką wyłącznie teologiczną (R. Gustaw OFM, 1971) podobnie jak Uniwersytet ma również charakter humanistyczny. Jak w każdej uniwersyteckiej bibliotece gromadzimy piśmiennictwo z różnych dziedzin wiedzy. Przede wszystkim publikacje z dziedziny bibliologii, z teorii i historii bibliografii, bibliotekoznawstwa.

Jako podstawowe wyposażenie księgozbiorów podręcznych sprowadzamy różnego rodzaju informatory, publikacje obejmujące wszystkie dziedziny wiedzy (encyklopedie, słowniki, bibliografie), jak też przynależne do określonych dziedzin encyklopedie i kompendia specjalne, przewodniki, atlasy, herbarze, tablice (genealogiczne, chronologiczne i inne) oraz katalogi (wystaw, kolekcji, muzeów i katalogi wielkich bibliotek).

Szerokim zakresem objęte są nauki reprezentowane w Uczelni. Są to różnego rodzaju filologie (klasyczna, polska, angielska, germańska), językoznawstwo, muzykologia, historia sztuki, historia, ekonomia, socjologia, pedagogika, psychologia, nauki prawne, nauki filozoficzne. W zakresie innych dyscyplin (nauki ścisłe) ograniczamy się do gromadzenia tylko fundamentalnych dzieł z zakresu metodologii i historii nauki.

Jednocześnie intensywnie zabiegamy o zbiory teologiczne ponieważ nasza Biblioteka zajmuje czołowe miejsce wśród polskich bibliotek kościelnych (W. Nowodworski, 1976, s. 61), jest biblioteką główną w zakresie nauk teologicznych w Polsce (A. Paluchowski, 1982). Specyfika naszych zbiorów zadecydowała o nowej roli jako centralnej biblioteki religioznawczo-teologicznej (R. Gustaw OFM, 1971, s. 25). Teologia i religioznawstwo stanowią ok. 1/4 całości skatalogowanych druków zwartych i ok. 1/6 zasobu czasopism. Obecnie podręczny księgozbiór teologiczny liczy 18465 wol. (w 1973 liczył zaledwie 4134 wol.). W dwóch tylko latach 1990 i 1991 na 29146 wol. wpływów druków zwartych 20% tj. 5200 woluminów to publikacje teologiczne. Fakt ten zaciążył na ocenie roli, jaką faktycznie Biblioteka Uniwersytecka KUL spełnia w najbliższym jej środowisku i w skali ogólnokrajowej oraz w bloku byłych państw socjalistycznych. W zakresie obowiązków wypływających z tego dodatkowego tytułu Biblioteki, żadna z pozostałych tego typu bibliotek w Polsce, szczególnie w ostatnim dziesięcioleciu, nie była i nie jest w stanie zastąpić naszej Biblioteki.

W dalszym ciągu staramy się kontynuować koncepcję zakreśloną w siedemdziesiątych latach przez długoletniego dyrektora Biblioteki O. Romualda Gustawa (R. Gustaw OFM, 1971). Uzupełniamy księgozbiór wykorzystując wszystkie możliwości z zachowaniem proporcji między aktualizacją zbiorów a ich

archiwalizowaniem. Archiwalizowaniem i dokumentacją polskiego piśmiennictwa religioznawczego oraz teologii w najszerszym pojęciu, bez określenia językowych, chronologicznych i terytorialnych granic, bez barier światopoglądowych.

Często zdarza się, że instynktem zbieractwa spowodowana niekonsekwentna polityka gromadzenia prowadzi do rozrostu zbiorów wbrew przyjętym założeniom. Staramy się o tym pamiętać otrzymując dary, tak krajowe, jak i zagraniczne. Nie każda książka może być włączona do księgozbioru, może nie odpowiadać zakresowi badań biblioteki, może być w złym stanie itp. Należy racjonalnie gospodarować nie tylko środkami finansowymi, ale i miejscem w magazynach, trzeba liczyć się z nakładem pracy przy opracowywaniu książki. Wiemy, że dary wymagają ogromnego wkładu pracy i ... wydatnie powiększają zasoby Biblioteki, dzięki nim uzupełniamy braki, możemy wymienić zacytane egzemplarze, pozyskujemy rzeczy rzadkie i wyczerpane na księgarskim rynku. Dzięki nim też mamy obecnie problem z porządkowaniem i rozprowadzaniem naszych sporych zasobów dubletowych. Mamy kłopoty z przechowywaniem i opracowaniem dubletów z powodu braku rezerw lokalowych i personalnych. Dlatego należy zwracać uwagę na przydatność i jakość darów.

Również z powodu braku powierzchni magazynowej i nasycenia naszych zbiorów, problemem jest starsze piśmiennictwo teologiczne. Na sympozjum we wrześniu 1981 r. poświęconym problemom biblioteki teologicznej, referentka p. D. Dzierzkowska, długoletni kierownik Oddziału Gromadzenia Biblioteki KUL, podsunęła, dobry pomysł utworzenia centralnej biblioteki składowej starszego piśmiennictwa teologicznego.

Pamiętamy, że podstawową wartością bazy informacyjnej biblioteki naukowej jako warsztatu pracy badawczej jest jej aktualność, dlatego planowo i systematycznie uzupełniamy zbiory nową książką, bo takiej potrzebuje nauka i użytkownicy. Wiąż między biblioteką a grupą użytkowników ułatwia kompletowanie zbiorów i korzystnie wpływa na rozwój biblioteki. Czytelnik ma prawo żądać całokształtu produkcji wydawniczej właściwego dla zakresu biblioteki. Powinien znaleźć podstawowe wydawnictwa z tych dziedzin piśmiennictwa, które biblioteka ze względu na swój charakter i zadania, otacza specjalną troską.

Pragniemy zaspokoić przynajmniej potrzeby naszej Uczelni i w tym kierunku prowadzimy politykę gromadzenia zbiorów, stąd kryteria doboru. Chcemy szeroko aktualizować nasze czytelnie zachowując proporcje i wewnętrzną spójność. Biblioteka Główna nabywa tzw. generalia i czasopisma (od 1960 r. o czasopisma zagraniczne stara się tylko Biblioteka Uniwersytecka KUL), biblioteki zakładowe natomiast zabiegają o opracowania specjalne.

Doceniamy znaczenie obecności w zbiorach Biblioteki czasopism. W nich przecież najżywiej odbija się życie naukowe i postęp wiedzy, one są informatorami o nowych zdobyczach nauki. Pomnażając nasze zbiory czasopism

podnosimy wartość i użyteczność naszej biblioteki. Toteż, jeśli mamy okazję i pozwalają nam na to finanse, zamawiamy ciągi czasopism (głównie teologicznych) i serie wydawnicze.

W latach ubiegłych Biblioteka miała duże ograniczenia na zakup książek, właściwie to zawsze borykała się z trudnościami finansowymi. Również uzyskanie literatury naukowej i teologicznej, tak obcojęzycznej, jak i krajowej, wymagało wiele zachodu lub było wręcz niemożliwe. Biblioteka nie posiadała dewiz (w latach 1962—1973) na zakup książki obcej, a od 1946 r. nie miała egzemplarza obowiązkowego. W ostatnich dwóch latach sytuacja zmieniła się na korzyść. Naukowa i teologiczna książka krajowa i zagraniczna jest dostępna a i fundusz przeznaczony na zakup, pomimo dużego wzrostu ceny książki jest „wystarczający”.

Dane z ostatnich trzech lat ilustrują wzrost ceny książki. I tak: w roku akademickim 1989/90 zakupiliśmy książki i czasopisma za około 300 mln zł, w roku akademickim 1990/91 za podobną ilość książek, bo za 13900 wol. zapłaciliśmy już ponad 650 mln zł, co oznacza, że przeciętnie wolumin kosztował ok. 40000,— zł. W następnym roku akademickim 34370 woluminów kosztowało już 2409840000,— zł czyli przeciętnie cena jednego woluminu wzrosła dwukrotnie (do 80 tys. zł). Na marginesie dodam, że księgozbiór Biblioteki KUL (wg stanu na 31 sierpnia 1992 r.) liczy 1147866 wol. w tym: 760764 wol. druków zwartych (637884 tytuły) i 298688 wol. czasopism (31718 tytułów).

Zmiany polityczne i zmiany na polskim rynku spowodowały „odwrócenie” procesów gromadzenia zbiorów bibliotecznych. Wydawnictwa obce, chociaż drogie, są dostępne, natomiast powstały trudności z dotarciem w porę do nowej, polskiej książki. Biblioteka w dalszym ciągu nie posiada egzemplarza obowiązkowego. Procedura zakupu piśmiennictwa polskiego i obcego będzie dokładniej omówiona.

Duży księgozbiór, duża ilość odwiedzin i duża ilość wypożyczeń wymagają sprawnej obsługi. Dla ilustracji podam, że w roku akademickim 1990/91 łączna ilość odwiedzin wynosiła 118165 (udostępniono 386253 wol.) a w ostatnim roku liczba udostępnionych jednostek bibliotecznych wzrosła do 406417. W Bibliotece zatrudnionych jest, w porównaniu z innymi bibliotekami o podobnych zasobach, niewiele, bo 86 osób, dlatego też niemal każdy dział nie ma należytej obsady personalnej. Przy udostępnianiu zbiorów pracuje więcej osób (20) niż w działach gromadzenia (Akcesja, Wymiana Zagraniczna, Wymiana Krajowa) — tylko 16 osób.

Mówiliśmy już o celach i sposobach, należałoby teraz zastanowić się nad techniką gromadzenia zbiorów Biblioteki. Księgozbiór Biblioteki Uniwersyteckiej KUL powiększany jest drogą:

1. zakupu
  - a) planowego
  - b) przypadkowego
2. wymiany międzybibliotecznej
  - a) krajowej
  - b) zagranicznej
3. darów
4. gratisów
5. częściowo przez egzemplarz obowiązkowy oraz egzemplarz wydawnictw religijnych
6. depozyty
7. składy makulatury

Ad 1a) Pula dewizowa na zakup książki obcej w latach 1954—1962. W latach 1962—1973 Biblioteka nasza nie miała przydziału dewiz. Od 1973 r. mamy bardzo skromną pulę dewizową, natomiast od roku 1989 w zasadzie każdą obcą publikację można kupić za złotówki. Przy współudziale ambasad istnieje możliwość składania w Ośrodku Rozpowszechniania Wydawnictw PAN zamówień na tytuły związane z kulturą danego narodu (germanica, britannica, romanica). Utrudnieniem przy tego rodzaju zakupie jest bardzo krótki termin składania dezyderatów.

Ad 1b) Od 1965 r. na organizowanych w Warszawie dorocznych Międzynarodowych Targach Książki można było zamawiać wyłącznie eksponaty. W jaki sposób radziła sobie z tym problemem nasza Biblioteka bardzo dokładnie mówiła p. Danuta Dzierzkowska w czasie seminarium bibliotecznego w 1981 r. (D. Dzierzkowska, 1982), nazywając taki zakup „przypadkowym”. Przypadkowym można też nazwać zakup za ofiarowane Bibliotece pieniądze. Zakup, bo kolejność czynności jest charakterystyczna dla tego rodzaju wpływu. Za wybrane przez nas i zamówione u wydawców książki płaci ofiarodawca — a taki wpływ nazywamy darem (np. dar z Fundacji Konferencji Rektorów Szkół Wyższych RFN za pośrednictwem Biblioteki Jagiellońskiej — około 50 tysięcy marek, zamówione 363 tytuły). Do „przypadkowych” zakupów zaliczyć można organizowane przy współudziale ambasad wystawy (np. co cztery lata organizowana wystawa religijnej książki francuskiej), po których eksponaty (przywiezione wg przygotowanych przez nas dezyderatów) otrzymujemy albo za pewną odpłatnością, albo również w darze.

Ad 3. od osób prywatnych, np. w ubiegłym roku od p. Matyldy Gradowskiej z Trzcianek (testamentalnie przekazała dla KUL-u cały swój majątek)

otrzymaliśmy w bardzo dobrym stanie księgozbiór liczący ok. 2000 wol., zawierał przeważnie książki polskie, w tym wiele albumów. Od rozwiązujących się instytucji (bibliotek i wydawnictw), np. z Biblioteki Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie, z Biblioteki KW PZPR sporo wydawnictw regionalnych i tzw. druków zastrzeżonych, z Wydawnictwa Pax (likwidacja magazynów) — wieloegzemplarzówki dla potrzeb Sekcji Wymiany Zagranicznej.

Ad 4. Dary zagraniczne:

- a) od osób prywatnych, np. od pani Szponder (głównie niemieckojęzyczny), a od profesora Łabędzia z Londynu (cymelia, książki drugiego obiegu — anglojęzyczny),
- b) od instytucji, z Fundacji Kościuszkowskiej (i Sabre Foundation oraz Koła Przyjaciół Pol. w New Bedford) w Stanach Zjednoczonych otrzymaliśmy bardzo duży transport nowych wydawnictw wieloegzemplarzowych, przeważnie z nauk ścisłych (Wiley, Harper and Row), który został rozproszony po uczelniach Lublina. W 1990 r. wpłynął wspólny dar od Koła Przyjaciół KUL w Rzymie i od Instytutu „Enciclopedia Italiana” zawierający bardzo cenne dzieła encyklopedyczne, jak: Enciclopedia dell’Arte Medievale, Enciclopedia del Novecento, Enciclopedia Dantesca, Enciclopedia Virgiliana oraz dar wydawnictw francuskich Livrest.

Ad 5. Egzemplarz gratisowy, egzemplarz obowiązkowy i egzemplarz wydawnictw religijnych. Ponieważ od 1946 r. Biblioteka nasza nie posiada egzemplarza obowiązkowego (ustawa z 18 III 1932 r. o bezpłatnym dostarczaniu druków dla celów bibliotecznych i urzędowej rejestracji [Dz.U.R.P. nr 33(1932) poz. 347] — zawieszona rozporządzeniem wykonawczym z 20 VI 1947 r. [Dz.U.R.P. nr 64(1947) poz. 374] z racji, że Katolicki Uniwersytet Lubelski jest instytucją prywatną) starano się o uzyskanie przynajmniej egzemplarza gratisowego. Gratis Bibliotece Uniwersyteckiej KUL został przyznany w 1957 r. zgodą Ministerstwa Kultury i Sztuki. Okazało się jednak, że wpływy z tego źródła były niewielkie, wobec czego poczyniono starania o egzemplarz wydawnictw religijnych. Do roku 1970 całą produkcję tych wydawnictw otrzymywały biblioteki, które miały egzemplarz obowiązkowy. Dnia 28 maja 1979 r. dyrektor A. Paluchowski wystosował do prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego prośbę, aby wydawnictwa religijne przysyłały do Biblioteki Uniwersyteckiej KUL druki z dokumentacji życia Kościoła i teksty do użytku wewnętrznego. Pomimo apelu prymasa do wszystkich biskupów ordynariuszy, oddźwięk ze strony Kurii Biskupich był słaby. Owszem

otrzymywaliśmy wiadomości diecezjalne, schematyzmy, rubrycele, kalendarze liturgiczne. Obecnie oficjalnie istnieje 26 teczek gratisów z diecezji. Bardzo dużo otrzymujemy np. z Archidiecezji Wrocławskiej, z kilku wydawnictw zakonnych (Werbiści, Marianie, Salezianie, Franciszkanie, Loretanki) oraz z innych (Znak, Św. Wojciech). W pozostałych przypadkach, praktycznie prawie nie istnieje tego rodzaju źródło wpływu do Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. Trudności mamy nawet proponując diecezjom współpracę w ramach wymiany krajowej w zamian za nasze wydawnictwa. Otrzymujemy również gratisy z wydawnictw państwowych, jak Państwowe Przedsięb. Wydawnictw Kartograficznych, Norbertinum, Wydawnictwo Lubelskie, Wydawnictwo Sejmowe, Editions Spotkania.

Ad 6. Depozyty. Biblioteka posiada kilka cennych depozytów, jak np. księgozbiór liczący około 10 000 woluminów po ks. prof. M. Żywczyńskim, zmarłym w 1978 r., o który w tej chwili zabiegamy, by został przekazany na własność Biblioteki. W 1991 r. przywieziono księgozbiór diecezji łuckiej. Od roku 1981 na własność Biblioteki przeszedł depozyt biblijny OO. Kapucynów i księgozbiór lubaczowski z Seminarium we Lwowie (z cennymi dziełami, jak Bullaria i Patrologia Migne'a). Maksymalnie wykorzystano Zbiornice Księgozbiorów Zabezpieczonych: uzyskano tą drogą w 1947 r. księgozbiór Kapituły przemyskiej grecko-katolickiej (ok. 200 tys. woluminów) oraz Biblioteki von Schaffgottscha z Cieplic.

Ad 7. Składy makulatury. W latach siedemdziesiątych ze Składnicy Księgarskiej uzyskano kilkanaście tysięcy woluminów (z wydawnictw PAN-u), w 1992 r. wydawnictwa Pax-u (ponad 1000 wol.), które z różnych względów zostały skazane na przemiał. Z tego rodzaju wpływów udało nam się zdobyć kilka cennych dla nas rzeczy, jak np. Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum.

Często w praktyce bibliotecznej spotykamy się z zarzutem, że nie postępujemy zgodnie z zaleceniami podręczników, co nie oznacza, że to inne rozwiązanie jest złe. Nieraz zmuszeni jesteśmy do rezygnacji z prac mniej ważnych, aby te konieczne zostały wykonane, zwłaszcza, kiedy jest zbyt szczupły personel i nie ma pieniędzy na zwiększenie liczby etatów.

W Oddziale Gromadzenia (Akcesji) Biblioteki Uniwersyteckiej KUL nie ma np. księgi inwentarzowej, jest tylko rejestr przybytków wspomagany oddzielnie złożonymi w teczkach załącznikami (protokoły, rachunki). Przy tak dużej ilości wpływów wygodniej i bezpieczniej jest wpisać do inwentarza już opracowaną i przydzieloną ostatecznie książkę i zaopatrzyć w sygnaturę czyli wskazać miejsce

w magazynie lub w księgozbiorze podręcznym. Dlatego inwentarz znajduje się jedynie w Oddziale Opracowania Druków Zwartych Nowych.

Opracowanie książki trwa nieraz kilka miesięcy, długa jest droga książki, dlatego zdecydowano się utworzyć Sekcję Opracowania Tymczasowego. W dziale tym książka otrzymuje tymczasową kartę katalogową (ze skróconym opisem), którą umieszczamy w katalogu głównym Biblioteki. Po włączeniu karty książka jest stemplowana, następnie skierowana, po ostatecznej selekcji (przydział), do dalszego opracowania (kasyfikacji). Taki ślad nabytku w katalogu głównym informuje czytelnika o istnieniu książki w księgozbiorze, jak również zapobiega zdublowaniu dzieła (można dyskutować, czy rzeczywiście skutecznie), np. przez ponowne zamówienie.

Aby Oddział Gromadzenia mógł pomyślnie realizować swoje wytyczne, niezbędną rzeczą i postulatem na najbliższą przyszłość jest rozwiązanie sprawy niedoboru personalnego w Oddziale i ostateczne zahamowanie płynności kadry. Konieczne jest też opracowanie nowego regulaminu zajęć Oddziału normującego zakres pracy, czynności oraz kompetencji Sekcji i Referatów. Realizacja wymienionych postulatów to warunek dalszego pomyślnego i planowego gromadzenia zbiorów Biblioteki. Niestety, po wielu latach powtórzyłam postulaty kolegi W. Michalskiego (patrz W. Michalski, 1971, s. 79).

Pragniemy, aby użytkownicy mogli znaleźć w Bibliotece potrzebne im materiały, usilnie o to zabiegamy, chociaż jest to bardzo trudne zadanie m.in. dlatego, że nie mamy sztabu specjalistów przy wyborze książek, nie znamy potrzeb użytkownika. Owszem, kilku naukowców dobrowolnie pomaga w wyborze książek, ale nie czynią tego systematycznie. Należałoby przeprowadzić badania nad czytelnictwem. Konieczne trzeba zacząć rzeczywistą współpracę z bibliotekami kościelnymi (nie znamy zasobów tych bibliotek) oraz z dużymi bibliotekami, np. żeby nie kupować niepotrzebnie drogich ciągów czasopism czy serii, jeżeli one są już w kraju.

Biblioteka, choćby najlepiej zaopatrzona, jest martwym zbiorem książek, martwym warsztatem. Ożywić ją musi człowiek. Od tego bowiem, jakim jest bibliotekarz zależeć będzie i biblioteka, a bibliotekarstwo to nie zawód ale powołanie — pisał przed wielu laty O. Romuald Gustaw (R. Gustaw, 1971). Taki bibliotekarz z powołania z satysfakcją czyta o swojej bibliotece: „Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nieoficjalnie uchodzi za centralną bibliotekę religioznawstwa w całym bloku państw socjalistycznych [...] jako jedyna księżnica w Polsce przyjęła na siebie obowiązek pełnej dokumentacji w zakresie polskiego piśmiennictwa religijnego i religioznawczego [...] Księgozbiór tej Księżnicy jest unikalny, a dobrze zorganizowany aparat informacyjny pozwala zainteresowanym orientować się w literaturze religijnej i teologicznej” (M. Walczak, 1987, s. 59).

Bibliografia:

Biblioteka Uniwersytecka KUL 1918—1970, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* (dalej: ABMK) 23: 1971, s. 19—212; *Dziennik Ustaw RP* nr 33(1932), poz. 347; *Dziennik Ustaw RP* nr 64(1947), poz. 374; Dzierzkowska D., Biblioteka Główna KUL 1918—1939, ABMK 8: 1964, s. 187—242; Dzierzkowska D., Z doświadczeń Biblioteki Uniwersyteckiej KUL w zakresie gromadzenia księgozbioru teologicznego, ABMK 44: 1982, s. 61—72; Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego, Wrocław 1976; Grycz J., Bibliotekarstwo praktyczne w zarysie, Wrocław 1951; Gustaw R., Rola i znaczenie Biblioteki, ABMK 23: 1971, s. 19—29; Gustaw R., Stan i potrzeby bibliotek kościelnych oraz program pracy na najbliższy okres, ABMK 1: 1959, s. 34—42; Janiec J., Literatura fachowa i czasopisma bibliotekarskie jako pomoc w dokształcaniu i podnoszeniu kwalifikacji, ABMK 56: 1988, s. 139—146; Michalski W., Oddział Gromadzenia i Uzupelniania Zbiorów w latach 1944—1970, ABMK 23: 1971, s. 69—79; *Monitor Polski* 1957 nr 34, zał. 1, poz. 234; Problemy biblioteki teologicznej, ABMK 44: 1982, s. 5—84; Problemy konserwacji kościelnych zbiorów bibliotecznych, ABMK 59: 1990, s. 167—245; *Przegląd Biblioteczny* 6: 1932, s. 67—68; Sudrawska I., Sekcja Wymiany Zagranicznej, ABMK 23: 1971, s. 80—86; Szymusiak J., Nowodworski W., Biblioteki kościelne, w: Encyklopedia Katolicka t. 2, kol. 497—505; Walczak M., Znaczenie Biblioteki KUL dla rozwoju nauk teologicznych, *Bibliotekarz* 54: 1987 nr 1—2, s. 59—62; Zahajkiewicz M. T., Zarys dziejów i znaczenie bibliotek kościelnych, ABMK 56: 1988, s. 133—138.